

Проведені дослідження дають змогу стверджувати, що обсяг виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах до 2015 р. зросте до 2363,1 тис.т., що забезпечить підвищення рівня товарності до 96,9 %.

Рівень рентабельності виробництва молока зросте з 15,1 % у 2011 р. до 21,5 % у 2015 р. Виробництво молока має досить позитивну перспективу. Однією з найважливіших проблем для більшості сільськогосподарських підприємств залишається неможливість збільшення обсягу державних та приватних інвестицій в розвиток молочного продуктового підкомплексу, або її реконструкції чи модернізації.

Висновки. Отже, підводячи підсумки слід зазначити, що Полтавщина має потужний потенціал сучасного розвитку молочного скотарства. Потрібно працювати над виявлення чинників, що забезпечать високоефективне та конкурентоспроможне виробництво молока та виконанням пріоритетних завдань по його реформуванню.

Основними напрямками повинні стати: розвиток та впровадження інноваційних технологій виробництва, посилення інвестування з боку держави та приватних інвесторів; розвиток горизонтальної та вертикальної інтеграції, створення систем аналізу та прогнозування потреб споживачів, цін конкурентів, нових ринків, каналів реалізації.

Список використаних джерел:

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств: [підручник]. / В.Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2002. – 624 с.
2. Економіка виробництва молока і молочної продукції в Україні: [монографія] / [за ред. П.Т. Саблука і В.І. Бойка]. – Київ: ННУ ІАЕ, 2005. – 340 с.
3. Ковальчук М.І. Економічний аналіз діяльності підприємств АПК [навчальний підручник]. / М.І. Ковальчук. – К.: КНЕУ, 2004. – 537 с.
4. Гіржева О.М. Напрями підвищення прибутковості і рентабельності виробництва молока / О.М. Гіржева // Вісник ХНАУ. – 2008. – №7. – С. 344-354.
5. Бондаренко В.М. Розвиток ефективного виробництва молока та його переробки в Україні / В.М. Бондаренко // Економіка АПК. – 2008. – №5. – С. 61-64.
6. Васильченко О.М. Розвиток молочного скотарства в контексті інтеграції у світову економіку / О.М. Васильченко // Економіка АПК. – 2007. – №3. – С. 149-153.
7. Шиян Н.І. Економіка виробництва молока: [текст лекцій]. / Н.І. Шиян. – Х.: ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. – 2005. – 144 с.

Рецензент – д.е.н., професор Махмудов Х.З.

УДК 332.021: 330. 341. 1 (477)

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА РОЗБУДОВИ ТА ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Муллер М.В., аспірантка

Полтавська державна аграрна академія

У статті розглянуто необхідність державної підтримки інноваційної діяльності в сучасних економічних умовах господарювання. Автор дає пояснення основним теоретичним поняттям, таким як інновація, новація, інноваційна діяльність. Визначені найбільш загальні причини, що роблять необхідними впровадження інновацій. Проаналізовано ряд факторів, що мають позитивний (стимулюючий) та негативний (стримуєючий) впливи на інноваційну діяльність. Відзначена роль держави в розвитку інноваційної системи. Голо-

вна увага приділяється питанням державної політики розбудови та підтримки інноваційної діяльності в Україні. Запропоновані основні напрями розбудови інноваційної системи шляхом здійснення на рівні держави конкретних реалізаційних заходів та дій.

The necessity of state support of innovation activity of the enterprises in current economic conditions is considered in the article. The author gives the definition of the main theoretical terms such as innovation, novation, innovation activity. The most common reasons that necessitate the introduction of innovations are emphasized. A number of factors that have positive (stimulating) and negative (deterrent) effects on innovation activity are analyzed. The role of state in the development of innovation system are emphasized. Main attention is spared the questions of state policy of development and support of innovation activity in Ukraine. The main directions of growth of innovation system by implementing state-level specific implementing measures are propose.

Постановка проблеми. Створення, впровадження та широке розповсюдження нових продуктів, послуг, технологічних процесів стають ключовими чинниками росту обсягів виробництва, зайнятості, інвестицій, зовнішньоторгівельного обороту. Як свідчить досвід розвинених країн, життєздатність національних економік насамперед визначається масштабами та якістю впровадження нових ідей, нових технологій, нових управлінських систем, нових продуктів, які є результатом розвитку науки та інноваційної діяльності. Держава повинна обрати таку політику розбудови й підтримки інноваційної діяльності, яка б забезпечувала довгострокові перспективи й стабільний розвиток економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичними аспектами інноваційної діяльності, класифікації інновацій, визначенням впливу чинників на інноваційну діяльність підприємств займалися такі вчені-економісти, як: В.Г.Андрійчук, А.П.Гайдуцький, О.І.Дацій, Л.В.Дейнеко, М.В.Зубець, М.І.Кісіль, М.Ю.Коденська, М.Х.Корецький, М.Ф.Кропивко, М.І.Крупка, М.Й.Малік, М.А.Садиков, А.В.Чупіс, В.В.Юрчишин, О.М.Шестопаль, Г.М.Підлісецький. Однак в науковій літературі досить мало пропозицій щодо конкретних державних дій у напрямку розбудови й підтримки інноваційної діяльності.

Постановка завдання. Реалії сьогодення потребують від керівників підприємств і організацій, від кожного працівника усвідомлення важливості інноваційної діяльності для розвитку підприємства. Недостатнє обґрунтування в науковій літературі деяких важливих практичних положень щодо розвитку інновацій на підприємствах, запровадження ефективної державної політики, направленої на розвиток інноваційної діяльності зумовило цільову спрямованість дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інновації як важлива складова інноваційної системи, яка еволюціонує, як механізм перетворень, що складає передумови для соціокультурних змін різного масштабу, залежить від людської здатності до творчості і можливості суспільства приймати або адаптувати результати цієї творчості. Інновація є дійсно людською потребою і за своєю мотивацією виступає як нормальне природне явище [1, с. 147-148; 2, с. 164].

Можна назвати дві головні причини, що роблять необхідними інновації:

- Внутрішня – зростання і ускладнення потреб людини, родини, суспільства змушують здійснювати винаходи все більш нових та ефективніших засобів

задоволення цих потреб;

- Зовнішня – постійно змінюване середовище, що оточує людину і суспільство (природне, соціально-економічне) привносить нові зміни подій і явищ суспільного буття. Людина змушена використовувати всі свої сили та досвід для того, щоб адаптуватися до цих змін, встояти у конкурентній боротьбі. Суспільству в цілому і кожній його частині необхідно розвиватися та йти вперед, тому що консервативна частина суспільного організму приречена на поразку в боротьбі за існування і розвиток.[3, с. 15]

Найбільш повно трактує категорію «інновація», «нововведення» Й. Шумпетер. Він говорить про наступне: новий виріб, новий метод або нова технологія самі по собі не є інновацією (нововведенням), вони стають нововведенням, коли підприємство їх впроваджує у свою діяльність. І не важливо чи існували дані методи, технології тощо до цього. Важливим є те, що вони вперше впроваджуються на підприємстві певного виду діяльності на певній території (країні). У 1912 р.в праці «Теорія економічного розвитку» вперше було визначено концепцію інновацій, в основу якої покладено ідею про «нові комбінації» [4, с. 36].

В процесі розвитку теорії інновацій значна кількість авторів надала своє тлумачення даного поняття. Загалом можна виділили 3 основні підходи до трактування терміну «інновація»:

1. Об'єктний – інновація розглядається як певний результат у вигляді нової технології, нового товару, методу тощо;
2. Процесний – інновація як процес впровадження певних змін;
3. Трансформаційний – зміни в діяльності підприємства.

Яскравим прикладом трактувань об'єктного підходу є трактування Ілляшенко С.М.: «Інновація - кінцевий результат діяльності зі створення і використання нововведень, втілених у вигляді удосконалених або нових товарів (виробів або послуг), технологій їх виробництва, методів управління на всіх стадіях виробництва і збуту товарів, які сприяють розвитку та підвищенню ефективності функціонування підприємств» [5].

До представників об'єктного підходу можна віднести Балабанова І.Т., Гамідова Г.С., Фатхутдінов Р.А., Йохна М.А., Молчанову О.П., Дорофєєва В.Д., Уткіна Е.А., Левінсона А. та інші.

У процесному підході інновація визначається Гриньовим А.В. як використання в тій або іншій сфері діяльності (виробництві, економічних правових і соціальних відносинах, науці, культурі, освіті тощо) результатів інтелектуальної праці, технологічних розробок, спрямованих на вдосконалення соціально-економічної діяльності. До процесного підходу приєднуються А.С. Гальчинський, А.В. Гриньов, Б. Твісс, Х. Хауштайн, Б. Санто, В. Г. Мединський, Л. Г. Шаршукова та інші.

Ще одним підходом є розуміння інновації як певної зміни (трансформаційний підхід). Інновацію як зміну трактує Ф. Валента: «Інновація – це зміна в первісній структурі виробничого механізму, тобто перехід від його внутрішньої структури до нового стану: стосується продукції, технології, засобів виробництва, професійної, кваліфікаційної структури робочої сили, організації; зміни з позитивними і негативними соціально-економічними наслідками в діяльності

організації». Прихильниками даного підходу є Л. Водачек, Ф. Валента, Ю.В. Яковець, О.М. Хотяшева.

Згідно з Законом України «Про інноваційну діяльність» «Інновації - новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери» [6].

Досить розповсюдженою є думка, що інновації обов'язково мають бути властиві такі риси, як науково-технічна новизна, виробнича застосовність та комерційна реалізованість.

Відповідно до Закону «Про інвестиційну діяльність» інноваційна діяльність – одна з форм інвестиційної діяльності, що здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу. Ця діяльність охоплює:

- випуск і поширення принципово нових видів техніки і технології;
- прогресивні міжгалузеві структурні зрушення;
- реалізацію довгострокових науково-технічних програм з великими строками окупності витрат;
- фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін у стані продуктивних сил;
- розробку і впровадження нової ресурсозберігаючої технології, призначеної для поліпшення соціального й екологічного становища [7].

В сучасних умовах господарювання інноваційну діяльність в сільському господарстві доцільно розглядати як процес. Інноваційний процес є ширшим поняттям. Його можна визначити як сукупність етапів, стадій, дій, пов'язаних з ініціюванням, розробкою та виготовленням продукції, технологій, що матимуть нові властивості, які більш ефективно задовольнятимуть існуючі потреби і такі, що з'являються або можуть з'явитися. Американський економіст Д. Брайт зазначав, що це єдиний процес, який поєднує науку, техніку, економіку, підприємництво та управління [11].

Існує ряд факторів, що мають негативний (стримуючий) та позитивний (стимулюючий) впливи на інноваційну діяльність підприємств (табл. 1 і 2).

Таблиця 1

Фактори, що стримують інноваційну діяльність

Група факторів	
Техніко-економічні	Відсутність джерел фінансування; слабкість матеріально-технічної та наукової бази; домінування інтересів існуючого виробництва; високий економічний ризик; відсутність попиту на продукцію; відсутність інформації про ринки; ускладнення та подорожчання науково-дослідних розробок; низький науково-інноваційний потенціал держави, регіону.
Організаційно-управлінські	Сталі організаційні структури, надмірна централізація, консервативність ієрархічних принципів побудови організації, перевага вертикальних потоків інформації; установча замкненість, труднощі в міжгалузевих взаємодіях; орієнтація на усталені ринки, на короткострокову окупність; відсутність науково-інноваційних організаційних структур; недостатність міжнародного науково-технічного співробітництва

Юридичні	Недосконалість законодавчої бази з питань інноваційної діяльності, охорони інтелектуальної власності
Соціально-психологічні	Опір змінам, які можуть викликати такі наслідки, як зміна статусу; необхідність нової діяльності, зміна стереотипів поведінки, існуючих традицій; страх невизначеності, страх відповідальності за помилку; спротив усьому новому, що надходить («синдром чужого винаходу»); низький професійний статус інноватора, відсутність матеріальних стимулів та умов творчої праці; вплив наукових кадрів

Таблиця 2

Фактори, що стимулюють інноваційну діяльність

Група факторів	
Техніко-економічні	Наявність резерву фінансових та матеріально-технічних заходів; наявність необхідної господарської та науково-технічної інфраструктури; розвиток конкуренції та скорочення тривалості життєвого циклу наукоємних товарів; збереження науково-технічного потенціалу та державна підтримка інноваційної діяльності
Організаційно-управлінські	Гнучкість організаційних структур, демократичний стиль управління, перевага горизонтальних потоків інформації; індикативність планування, припущення коригувань, децентралізація, автономія, формування цільових проблемних груп; міжнародна науково-технічна кооперація; створення інноваційної інфраструктури (технопарків, бізнес-інкубаторів)
Юридичні	Законодавчі заходи (особливі пільги, закони), що заохочують інноваційну діяльність, забезпечують інтелектуальну власність
Соціально-психологічні	Сприйнятливість до змін, нововведень; моральна винагорода, суспільне визнання; можливість самореалізації, розвиток умов творчої праці, матеріальні стимули

Досвід державної підтримки інноваційної діяльності у розвинутих країнах показує, що саме держава повинна розробляти таку інноваційну політику, що забезпечувала б еволюційний шлях до сучасного ринку.

На вибір методів державного стимулювання інноваційної діяльності впливають бюджетні ресурси держави, положення провідних національних виробничих об'єднань та підприємств на внутрішньому і світовому ринках, їх здатність виділяти достатньо коштів для проведення визначеного органами державного регулювання та управління.

Державна політика підтримки інноваційної діяльності має бути спрямована на (рис. 1):

1) створення раціональної організаційної структури управління інноваційною діяльністю:

- передбачається систематизація державних управлінських функцій в цій сфері, адекватного їх перерозподілу між органами виконавчої влади, реалізації напрацьованих раніше заходів та норм законодавства, зокрема щодо стимулювання інноваційної діяльності, дію яких призупинено;

- підвищення виконавчої дисципліни міністерств і відомств, забезпечення належного контролю з боку органів виконавчої влади усіх рівнів, особливо в частині виконання стратегічних програм, заходів і пропозицій, визначених у рекомендаціях комітетських та парламентських слухань;

2) розблокування дії законодавчих актів та запровадження комплексу механізмів реалізації інноваційної політики: упорядкування наявної системи законодавства та доповнення її необхідними документами, які б регламентували та забезпечували всі складові інноваційної політики держави по створенню інноваційної інфраструктури, розвитку трансферу технологій, венчурного фінансування;

- формування національної інноваційної системи, розвиток високотехнологічного виробництва, інтеграцію науки, освіти та виробництва, регіональний інноваційний розвиток;

- дотримання фактичного, а не декларативного фінансування витрат, які закладені у законодавчі акти, що становлять фундамент формування національної інноваційної системи. Це дозволить активізувати інноваційну спрямованість діяльності як українських господарюючих суб'єктів, так й іноземних компаній в Україні.

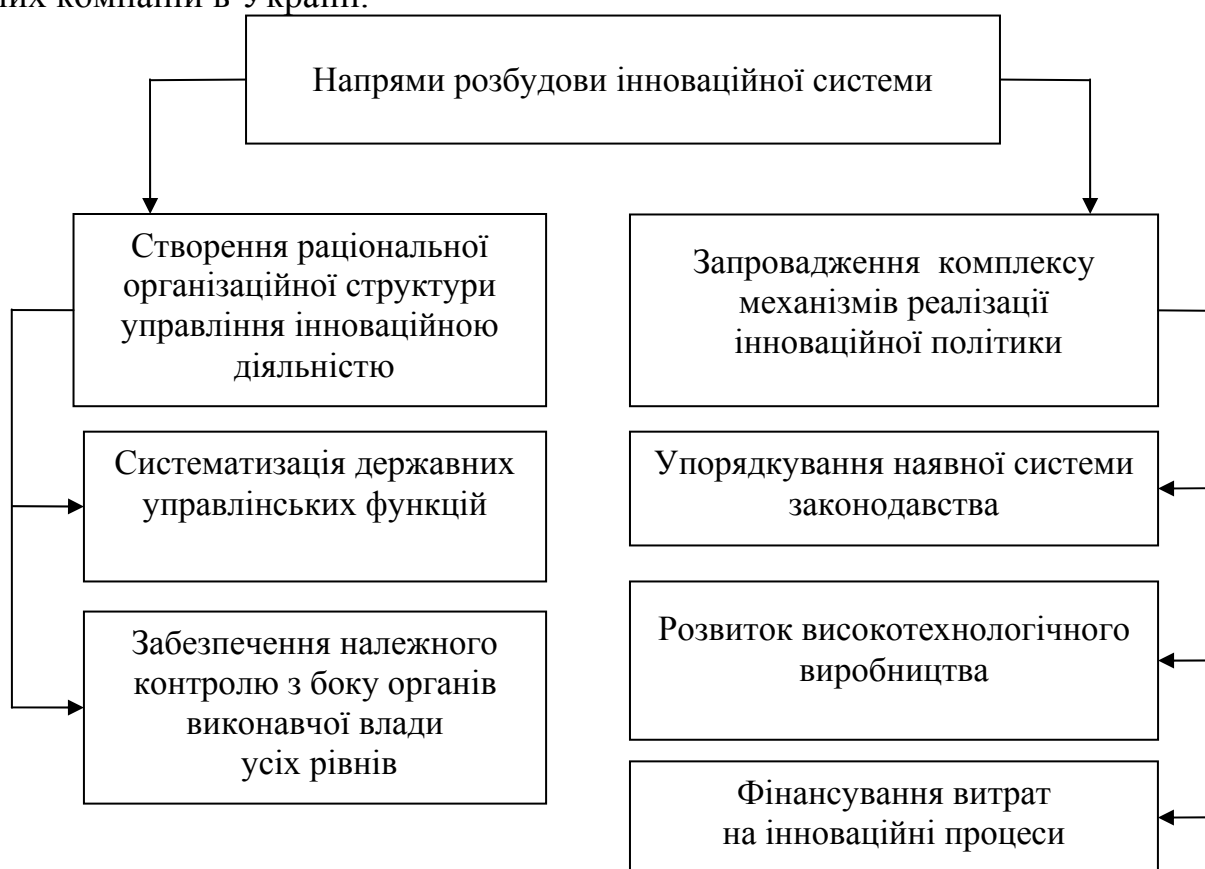

Рис. 1. Напрями розбудови інноваційної системи

У цьому контексті необхідно:

- звільнення інвестицій в науку, що надходять від суб'єктів недержавних форми власності, від сплати ПДВ;

- відокремлення коштів спеціального фонду від коштів загального фонду утримання на рахунках комерційних банків. Державному казначейству залишити тільки функції контролю за витратами суто бюджетних коштів;

- на державному рівні розробити методологію визначення та ідентифікації видів економічної діяльності, що відносяться до високотехнологічних (за міжнародними класифікаціями);

- залучити органи Держкомстату України до розробки та введення спеціальної статистичної форми "Діяльність у сфері трансферу технологій", яка б відповідала вимогам світових стандартів і надавала необхідну інформацію для здійснення комплексного аналізу і міжнародних співставлень цього аспекту інноваційної діяльності та сприяла б науковому обґрунтуванню управлінських рішень при формуванні державної політики щодо розвитку ринку високих технологій;

- удосконалити систему підготовки кадрів у сфері інтелектуальної власності, трансферу технологій і інноваційної діяльності;

- запровадити систему стимулювання винахідницької та інноваційної діяльності, передбачивши зокрема: запровадження механізму фінансової підтримки зарубіжного патентування винаходів; розробку і прийняття методичних рекомендацій щодо: визначення розміру винагороди за створення і використання об'єктів права промислової власності (винаходів, корисних моделей, промислових зразків, раціоналізаторських пропозицій, сортів рослин); виявлення та оцінки ноу-хау;

- розробити та упровадити такі нормативно - правові механізми, які б враховували особливості правовідносин національного, міждержавного і міжнародного характеру стосовно окремих видів промислової власності (патентів на винаходи, промислових зразків, корисних моделей тощо, свідоцтв про реєстрацію торгових марок, географічних позначень тощо).

Висновки. Сучасні умови господарювання вимагають усвідомлення важливості інновацій для розвитку підприємств.

Ефективна інноваційна діяльність підприємства охоплює сукупність етапів, стадій, дій, пов'язаних з ініціюванням, розробкою та виготовленням продукції, технологій, що матимуть нові властивості або поліпшать існуючі; це єдиний процес, що поєднує науку, техніку, економіку, підприємництво та управління. Значну роль в цьому процесі відіграє держава.

Напрямами розбудови інноваційної системи на державному рівні мають стати:

1) створення раціональної організаційної структури управління інноваційною діяльністю: систематизація державних управлінських функцій в цій сфері, адекватного їх перерозподілу між органами виконавчої влади, реалізації напрацьованих раніше заходів та норм законодавства; підвищення виконавчої дисципліни міністерств і відомств, забезпечення належного контролю з боку органів виконавчої влади усіх рівнів;

2) розблокування дії законодавчих актів та запровадження комплексу механізмів реалізації інноваційної політики: упорядкування наявної системи законодавства та доповнення її необхідними документами, які б регламентували та забезпечували всі складові інноваційної політики держави по створенню інноваційної інфраструктури, розвитку трансферу технологій, венчурного фінансування.

Список використаних джерел:

1. Мончев Н. Разработки и нововведения. – М.: Прогресс, 1978. – 160 с.
2. Салямон Л.С. О некоторых факторах, определяющих восприятие нового слова в

науке // Научное открытие и его восприятие/ Под редакцией С.Р. Микулинского, М.Г. Ярошевского. – М.: Наука, 1971.

3. Социальная инноватика в управлении: муниципальные финансово-производственные группы: учеб. Пособие для вузов / Под общ.ред. В.Н. Иванова, С.Б. Мельникова – 4-е изд., перераб. Идоп. – М.: Муниципальный мир, 2006 – 260 с.

4. Шумпетер Й.А. Теория экономического развития: Исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры / Й. Шумпетер. – М.: Прогресс, 1982. – 456 с.

5. Маркетинг і менеджмент інноваційного розвитку: монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. С.М. Ілляшенка. – С.: ВТД «Університетська книга», 2006. – 728 с.

6. Водянка Л.Д. «До питання про економічну сутність поняття інновацій та їх класифікації».

7. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 р. № 1560 // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 47.

8. Федоренко В.Г. Инвестознaвство : [підручник] / Федоренко В.Г. – [3-є вид., доп.]. – К. : МАУП, 2004. – 480 с.

Рецензент – д.е.н., професор Макаренко П.М.

УДК:338.48:63:631.11(438)

ДОСВІД РОЗВИТКУ АГРОТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ ПОЛЬЩІ

Панченко Н.М., аспірант

Полтавська державна аграрна академія

У статті проаналізовано досвід Польщі, щодо розвитку агротуризму, як альтернативного джерела доходів та диверсифікації напрямків діяльності аграрних підприємств, що став реальним шансом на створення нових робочих місць та підвищення загального рівня життя для занепадаючих сіл в яких постійно збільшується рівень безробіття. Автором зроблена спроба охарактеризувати польський агротуристичний продукт, розглядаючи такі питання як: історична складова, географічне розташування та категоризація агротуристичних підприємств.

Nowadays, owners of farms are being forced to look for alternative sources of income, and thus to diversify their business. For over 20 years there has been rapid development of agritourism in Poland. It becomes a real chance to create new jobs and raise the standard of living in rural areas, which are struggled by problems of unemployment. The authors of this article try to characterize Polish agritourism, raising up issues such as: the historical background, geographical distribution and categorization of rural tourist accommodation.

Постановка проблеми. В останні роки в країнах Європи, відпочинок на селі без сумніву знаходиться на стадії розквіту. Одна з головних передумов розвитку агротуризму - це пошук сільськогосподарськими виробниками додаткових джерел доходу. Таке явище є характерним для багатьох країн Західної Європи, в тому числі й для Польщі. За даними управління статистики Польщі близько половини сільськогосподарських виробників отримує більшість своїх прибутків з ведення несільськогосподарського підприємництва.

В Польщі, як і в Україні, деякі регіони пристосовані до ведення агротуристичної діяльності завдяки сприятливому природному розташуванню або з огляду на слаборозвинене сільськогосподарське виробництво. На думку Е. Гургуля, на таких територіях розвиток сільського зеленого туризму може сприяти зниженню безробіття, підвищенню кваліфікації сільського населення та, перш за все, зменшити розрив у рівні освіченості та доступі до освіти між